

Andrzej Urbański, Jerzy Waszkiewicz

Pawlichy, gm. Księżpól, woj.
zamojskie, st. 12

Informator Archeologiczny : badania 22, 108-109

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kontynuowano także prace w ramach badań Zespołu Interdyscyplinarnego. Na moście "pozańskim" (stanowisko 3a) prowadzono archeologiczne prace podwodne. W trakcie tych badań pobrano próbkę palcobotaniczne. Próbkę taką pobrano także z sondazy przy kaplicy pałacowej, oraz w północnym rejonie jeziora. Celem określenia surowca zabytków kamiennych oddano je do badań specjalistycznych. Na podgrodziu kontynuowano badania elektrooporowe. Na zachodnim brzegu jeziora (w strzale północno-zachodniej) prowadzone były prace przez geoboznawców. Jednocześnie kontynuowano badania wód powierzchniowych. Hydrobiolodzy pobierali próby wody (w różnych rejonach jeziora) do badań stopnia i tempa zanieczyszczenia jeziora.

**Pawliczy, gm. Księżpól,
woj. zamojskie,
st. 2**

**Muzeum Okręgowe w Zamościu, Mu-
zeum Rzemiosł Ludowych w Bilgoraju**

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Urbański (autor sprawozdania) i Jerzy Waszkiewicz. Finansowało Muzeum Okręgowe w Zamościu. Trzeci sezon badań. Grodzisko z okresu wczesnego średniowiecza (IX - X w.).

Stanowisko położone na płaszczystej wydmy w dolinie rzeki Tanew zostało zlokalizowane podczas badań AZP w 1984 r. Wskutek eksploatacji płasku uległo znacznemu zniszczeniu, dla badań dostępna była jedynie najwyższa południowo-wschodnia część. Podczas wykopisk w ciągu trzech sezonów rozpoznano przebieg wału otaczające grodzisko oraz przebadano część majdanu. W ciągu wykopów usytuowanych na krawędzi wzniesienia odsłonięto dolną partię konstrukcji drewniano-ziemnego wału zachowanego na odcinku ok. 50 m. Nasyp wału o szerokości 2,5 - 3 m wzmocniony był z obu stron częstokołem z pionowo wkopanych okrągłaków. Zewnętrzny częstokół uszczelniony był dodatkowo wewnątrz nasypu grubą warstwą faszyny oddzielonej od nasypu poziomą belką. Od strony zewnętrznej wał oblepiony był gliną. Stan zniszczenia konstrukcji był różny, najlepiej zachowały się zwęglone w czasie pożaru najniższe partie umocnienia, nie zwęglone resztki konstrukcji uległy rozłożeniu w płaszczystym gruncie i rysują się jako słabo widoczne zaciemnienia. Nadziemna część umocnienia została zniwelowana i na powierzchni jest nieczytelna. Do wału od strony majdanu przylegał budynek, którego ślady zarejestrowano podczas badań w dwu poprzednich sezonach. Rysowały się one bardzo słabo, warstwa szarego płasku zawierała znaczną ilość różnej wielkości przepalonych belek, które zalegały beładnie. Wielkość budynku jest niemożliwa do ustalenia, bowiem sąsiadujący teren uległ zniszczeniu. W czasie badań w 1988 r. nie zarejestrowano już jego śladów przy dalszej części wału.

Podczas trzyletnich badań założono 14 różnej wielkości wykopów o łącznej powierzchni 258 m² (w 1988 r. 68 m²).

Z zabytków ruchomych znaleziono fragmenty ceramiki grupujące się w miejscu, gdzie znajdował się przy wale budynek. Materiał ceramiczny pozwala datować okres funkcjonowania obiektu na IX - X w. Oprócz fragmentów ceramiki z okresu wczesnego średniowiecza zebrano fragmenty ceramiki kultury trzcinieckiej oraz niewielką ilość odłupków i narzędzi krzemienych, głównie z krzemienia świetlichowskiego.

Ze względu na zniszczenie dużej części stanowiska niemożliwe jest ustalenie całkowitej powierzchni obwiedzionej wałem. Wydaje się jednak, że grodzisko zajmowało tylko wschodnią, najwyższą część wzniesienia.

Materiały z badań znajdują się w Muzeum Rzemiosł Ludowych w Bilgoraju.

Badania zostały zakończone.

**Pawliczy, gm. Księżpól,
woj. zamojskie,
st. 12**

**Muzeum Okręgowe w Zamościu,
Muzeum Rzemiosł Ludowych w
Bilgoraju**

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Urbański (autor sprawozdania) i Jerzy Waszkiewicz. Finansowało Muzeum Okręgowe w Zamościu. Pierwszy i ostatni sezon badań. Chata z okresu wczesnego średniowiecza (IX/X w.).

Stanowisko zostało odkryte podczas badań powierzchniowych AZP w 1984 r. Położone jest na płaszczystym wzniesieniu w dolinie rzeki Tanew w odległości ok. 100 m od grodziska (st. 2).

W północno-zachodniej części pagórka, w miejscu gdzie na powierzchni występowały w większej ilości fragmenty ceramiki i kamienie, założono wykop nr 1 o wym. 5 x 5 m. W trakcie jego eksploracji pod warstwą orną (pagórek był kiedyś użytkowany jako pole orne, obecnie jest nieużytkiem) na głębokości ok. 30 cm zarejestrowano warstwę intensywnie ciemnego płasku z domieszką węgla drzewnych stanowiącą wypełnienie obiektu. Jego granice były rozmyte i słabo czytelne. W południowo-zachodniej części obiektu, nieco poza jego zarysem znajdowało się wyłożone kamieniami palenisko o średnicy ok. 80 cm. W wykopie nr 2

o wym. 5 x 2,5 m zlokalizowano pozostałą część obiektu. Na granicy wypełniska odkryto ślady po trzech pionowo wkopanych palach drewnianych. Zachowała się jedynie ich niewielka dolna partia, która uległa zwięglieniu. Dwa z nich znajdowały się w narożnikach od strony północnej. Przepiętna miąższość warstwy stanowiącej wypełnisko wynosiła ok. 40 cm. We wschodniej części obiektu pod warstwą ciemnego piasku, w obrębie obiektu zalegała kilkucentymetrowa warstewka żółtawego piasku, podobna znajdowała się pod paleniskiem. Odkryty obiekt, który należy uznać za pozostałość chaty posiadał zarys prostokątny o wymiarach 4,5 x 3 m.

Nie natrafiono na inne ślady elementów konstrukcyjnych budynku oprócz wspomnianych pali.

Materiał zabytkowy w postaci fragmentów ceramiki wystąpił w warstwie ornej i w wypełnisku obiektu. Naczynia posiadają w zdecydowanej większości ścięte ukośnie brzegi, ornamentowane są poziomymi dookołnymi liniami rytymi niekiedy łączonymi z liniami falistymi lub tylko linia falistą. Głina schudzana była domieszką średnio- i drobnoziarnistego łucznia granitowego i piasku, który mógł również stanowić naturalny składnik gliny.

Na podstawie ceramiki okres użytkowania obiektu należy datować na IX/X w.

Materiały znajdują się w Muzeum Rzemiosł Ludowych w Bilgoraju.

Badania zakończono.

**Podeblocie, gm. Trojanów,
woj. siedleckie,
st. 3 - osada wczesnośredniowieczna**

**Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii**

Badania prowadził prof. dr hab. Jerzy Gąsowski wraz z mgr Ewą Marczak (autorka sprawozdania). Prace finansowano z tematu UW "Włosa w dziejach i kulturze Polski". Cztery sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna VII - IX w.

Osada (st. 3) położona jest na zachód od grodziska (st. 1) i na południe od cmentarzyska (st. 4).

Prace wykopaliskowe na st. 3 skoncentrowane były w południowo-wschodniej części osady w bezpośrednim sąsiedztwie ubiegłorocznych wykopów.

Celem badań było:

1. Poznanie stratyfikacji stanowiska przez:
 - a/ poznanie rozplanowania przestrzennego obiektów archeologicznych.
 - b/ poznanie stratyfikacji tych obiektów.
2. Zdobycie podstaw precyzyjniejszego datowania stanowiska i znalezionych w 1986 r. trzech fragmentów glinianych tabliczek z napisami.
3. Poznanie kultury materialnej.
4. Poznanie relacji chronologiczno-kulturowych pomiędzy osadą, grodziskiem i cmentarzyskiem, którego badania wykopaliskowe rozpoczęły się w 1988 r.

W tym celu wytyczono 8 wykopów archeologicznych (o numeracji od XVII do XXIV) o łącznej powierzchni 363 m². Głębokość wykopów nie przekraczała 2,5 m. W ich obrębie zarejestrowano 23 warstwy kulturowe ciągłe i 30 warstw kulturowych występujących wyłącznie w obrębie obiektów przestrzennych.

Odkryto 12 obiektów przestrzennych o następującej numeracji: 18, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33. Dziewięć obiektów (nr: 18, 20, 24, 27, 28, 30, 31, 32, 33) przebadano w całości. Resztę odkryto częściowo. Wśród odsłoniętych obiektów ilościowo przeważają ziemianki. Szczęść spośród nich to ziemianki mieszkalne. Jedna miała przeznaczenie gospodarcze. Ziemianki budowano na planie kwadratu o wielkości ok. 4 m x 4 m. W narożniku N, NE lub E każdej ziemianki mieszkalnej znajdował się kopułowy piec kamienno-gliniany o średnicy ok. 1,5 m i wys. ok. 0,5 - 0,6 m. Przy wlocie każdego pieca wkopany był cały gliniany garnek. W ziemiance nr 18 zachowały się dobrze fragmenty konstrukcji drewnianych ścian układane na zręb. Interesująco przedstawia się ziemianka gospodarcza (nr 33), którą postawiono w pobliżu ziemianki mieszkalnej nr 18. Była ona mniejsza od ziemianek mieszkalnych. Została również wybudowana na planie kwadratu o wymiarach 3,5 x 3,5 m. Pośrodku obiektu znajdował się odkryty gliniany piec służący do prażenia zboża o wymiarach ok. 0,5 x 0,6 m i wysokości ok. 0,5 m. Na dnie obiektu stwierdzono występowanie glinianego klepska.

Poza ziemiankami natrafiono również na trzy jamy (nr 30, 31, 32). Wszystkie były owalne. Największa i najgłębsza z nich (nr 30) miała ok. 2 m średnicy i ok. 0,7 m głębokości. Ze względu na charakter warstw wypełniskowych tych obiektów i znaleziony w ich obrębie materiał ruchomy, należy wiązać je z osadnictwem starożytnym. Z tego okresu pochodzi też obiekt nr 27 (cały garnek starożytny znaleziony w warstwie ciągłej przemieszanej). Na obecnym etapie opracowania nie udało się ustalić ani chronologii, ani funkcji obiektu nr 28. Jest to skupisko kamieni ułożonych w krąg o średnicy ok. 0,6 m i wysokości ok. 0,4 m.

Śród zabytków ruchomych ilościowo dominują fr. glinianych naczyń. Znalaziono ich ok. 4000. Na uwagę zasługuje fr. brzuśca naczynia ornamentowanego motywem "solarnym" (podobnie ornamentowane fragmenty naczyń odkryto w 1986 r. w wykopie VI). Poza ceramiką